

Tko je stigao prije: Ljudi ili batati?

Kategorija: MAGAZINA
Ažurirano: Četvrtak, 19 Travanj 2018 11:03
Objavljeno: Četvrtak, 19 Travanj 2018 11:03

Slatki krumpir ili batat dugo se smatrao jednom od biljaka koje su se svijetom proširile u doba prvih ljudskih prekooceanskih putovanja prije nekoliko stoljeća.

Skupina britanskih znanstvenika, međutim, sada tvrdi da se batat raspršio svijetom mnogo prije nego što se razvili moderni ljudi.

Od svih biljaka koje je čovječanstvo pretvorilo u usjeve, nijedna nije toliko zbunjivala kao batat.

Domorodački narodi Srednje i Južne Amerike uzgajali su je naraštajima, a Europljani su je otkrili nakon dolaska Kristofora Kolumba na Karibe.

Otpribliže tri stoljeća poslije i više od 6.000 kilometara dalje, na batate je na udaljenom polinezijskom otoku naišao James Cook. Biljku su kasnije europski istraživači otkrili i drugdje na Pacifiku, od Havaja do Nove Gvineje.

Batat je sam kolonizirao svijet

Istraživači s Oxforda proveli su opširnu genetsku analizu batata i kažu da se po njihovim nalazima ta biljka iz Južne Amerike, odakle potječe, proširila Zemljom sama, jednostavnim rasprostranjivanjem sjemena vjetrom.

"Batat se razvio prije ljudi i ljudi nisu imali nikakvu ulogu u njegovu rasprostranjivanju", rekao je Tom Carruthers, jedan od autora studije objavljene u časopisu Current Biology.

Oni su zagonetku o tome kako su batati dospjeli do Pacifika prije Europljana riješili molekularnom biologijom.

Koristeći se najnaprednijim tehnikama genetske tehnologije, analizirali su 199 uzoraka modernih i povijesnih batata iz različitih dijelova svijeta.

Jedan od ispitanih uzoraka čuva se u slavnom Prirodoslovnom muzeju u Londonu i potječe iz izvorne ekspedicije Jamesa Cooka na Novi Zeland 1769. godine.

Ispitujući DNK različitih uzoraka, a zatim analizirajući koliko se razlikuju jedni od drugih, znanstvenici su mogli zaključiti kada su se razdvojili i imaju li zajedničkog pretka.

Najstariji uzorak batata pokupljen u Polineziji "ima jedinstveni genetski potpis koji sugerira da se razdvojio od ostalih uzoraka s američkog kontinenta prije više od 100.000 godina", kaže se u studiji i ocjenjuje da je to "iznimno jak dokaz" da ljudi s tim nisu imali ništa.

Stoga, kaže Carruthers, mnogo je vjerojatnije da je sjeme batata putovalo vjetrom ili na pticama.

Sumnje

Neki stručnjaci su sumnjičavi. "Ovom studijom to pitanje nije riješeno", kaže Logan J. Kistler, kustos arheogenetike i arheobotanike u Smithsonianu.

Tko je stigao prije: Ljudi ili batati?

Kategorija: MAGAZINAŽurirano: Četvrtak, 19 Travanj 2018 11:03
Objavljeno: Četvrtak, 19 Travanj 2018 11:03

Alternativna objašnjenja su i dalje na stolu jer nova studija nije pružila dovoljno dokaza o tome kako se točno batat proširio do Pacifika. "I dalje nemamo ključni dokaz", kaže dr Kistler.

U novoj studiji potpuno su, primjerice, ignorirani arheološki i lingvistički dokazi koji sugeriraju da su polineški pomorci između 1000. i 1100. godine putovali do Južne Amerike i batat u povratku donijeli sa sobom.

Batat se dugo smatrao znakom da su domoroci bili sposobni prelaziti oceane mnogo prije nego što je to učinio Kolumbo 1492. godine.

Ali to otvara i jednu sasvim drugu raspravu. Jesu li takva putovanja prije tisuću godina stvarno bila moguća?

"Nemojte mi reći da je nestvarno da su Polinežani mogli doći do Južne Amerike. Pa prije nekoliko mjeseci ljudi su oplovili svijet u replici polinezijskog kanua", kaže Kirch.

Čak i ako je nalaz britanskih znanstvenika točan i ako uzorak batata pronađen u Polineziji genetski potječe od svojih rođaka iz Južne Amerike otprije 100.000 godina, to ne znači da je nemoguće da su baš taj genetski razdvojeni primjerak pokupili Polinežani i odnijeli ga sa sobom kući, smatra Kirch.

Druga stvar, dodaje, skupina iz Oxforda nije dokazala širenje vjetrom.

"Za dokazivanje prirodne distribucije, morali bi imati izravan dokaz u vidu batata u nekom paleobotaničkom kontekstu, prije dolaska ljudi. Poput peludi", rekao je Kirch. "A takvih dokaza nemaju".

Uzgred, iako ga zovu slatkim krupiom, batat nije vrsta krumpira. Radi se o biljkama iz različite porodice.

(Hina)

Tko je stigao prije: Ljudi ili batati?

Kategorija: MAGAZINAžurirano: Četvrtak, 19 Travanj 2018 11:03

Objavljeno: Četvrtak, 19 Travanj 2018 11:03

